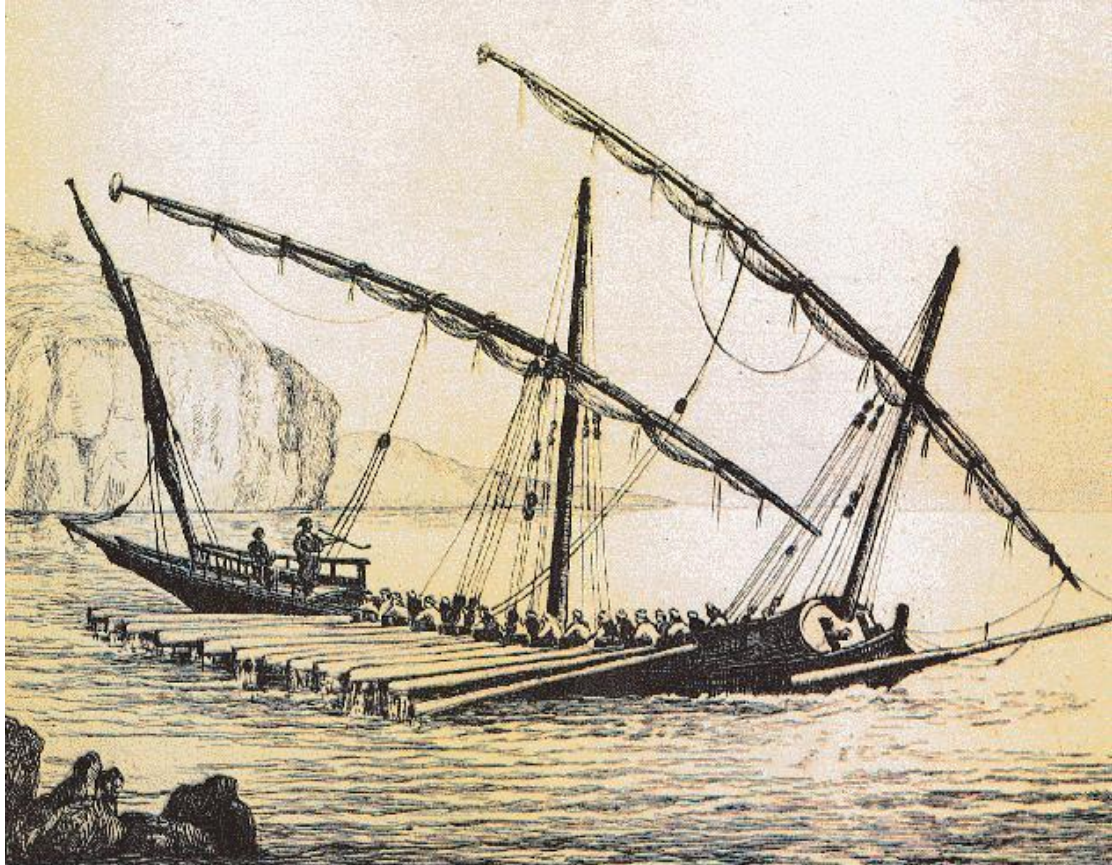

ΨΑΡΙΑΝΗ «ΓΑΛΙΟΤΑ» ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΞΕΝΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Γ. ΑΝΔΡΙΑΝΑ

ΨΑΡΙΑΝΗ ΓΑΛΙΟΤΑ

ΜΕΤΑ ΑΠΟ την αρχαία αθηναϊκή τριήρη, η οποία εκτίθεται σε πολλούς εκθεσιακούς χώρους, αξιόλογη θέση κατέχει στα ελληνικά και ξένα μουσεία και η ψαριανή «γαλιότα».

Η ψαριανή «γαλιότα» συγκαταλέγεται μεταξύ των πλοίων που οι Ψαριανοί είχαν ναυπηγήσει στα προεπαναστατικά χρόνια και συγκεκριμένα αναφέρεται η συμμετοχή της στη Ναυμαχία του Τσεσμέ, όταν ο ρώσικος στόλος, με επικεφαλής τον Αλέξη Ορλώφ και τους ναυάρχους Σπυριντώφ και Έφιλστον, ξεκίνησε από τα Ψαρά, με ψαριανούς πιλότους και πυρπολητές, μεταξύ των οποίων ο ξακουστός Ψαριανός καπετάνιος εκείνου του καιρού Ιωάννης Βαρβάκης.

Η επιτυχία του ρώσικου στόλου μαζί με τους ψαριανούς να πυρπολήσουν τον τούρκικο στόλο στο Τσεσμέ, υποχρέωσε την αυτοκράτειρα Αικατερίνη να ονομάσει τον Αλέξη Ορλώφ Τσεδμέσκοϊ, σε ανάμνηση της νίκης, τον δε Βαρβάκη

παρασημοφόρησε ο αυτοκράτορας Αλέξανδρος Α και τον κατέταξε στον κλάδο των ευπατρίδων τέλος, του απονεμήθηκε ο τίτλος του αυλικού συμβούλου για τις προσφερθείσες υπηρεσίες του στην Ρωσία.

Οι Ψαριανοί τότε είχαν 45 «γαλιότες» μια δε απ' αυτές ήταν του Ιωάννη Βαρβάκη.

Με αυτές τις «γαλιότες» οι Ψαριανοί έστησαν μπλόκο στ' ακρογιάλια της Τουρκίας μην αφήνοντας από πουθενά να ξεμυτίσει τουρκικό πλεούμενο από τα Στενά (Δαρδανέλλια) μέχρι τις ακτές της Συρίας .

Αλλά ας δούμε τι πλοίο ήταν η περίφημη «γαλιότα». Ήταν γρήγορο, ελαφρό και ευέλικτο, πολλαπλής χρήσης· χρησιμοποιήθηκε σαν πειρατικό, εμπορικό , αναγνωριστικό και καταδρομικό. Σπάνια όμως χρησιμοποιούνταν για μεταφορές ή ρυμουλκήσεις μεγάλων πλοίων.

Ήταν ναυπήγημα με μάκρος 42 μέτρων, πλάτος 4,5 μέτρα και εκτόπισμα 75 μέχρι 100 τόννους, χαμηλά έξαλα, αιχμηρή και χαμηλή πλώρη και υψωμένη την πρύμνη. Για την κίνηση του χρησιμοποιούσε 16 έως 26 κουπιά στην κάθε πλευρά, με έναν και σπάνια δύο κωπηλάτες σε κάθε κουτί.

Επίσης, διέθετε δύο και κάποτε τρεις ιστούς, στους οποίους υψώνανε από ένα τριγωνικού σχήματος πανί τύπου λατίνι.

Για οπλισμό είχε δύο ως τρία πυροβόλα στην πλώρη και προσωπικό πάνω από εκατό άνδρες. Το τιμόνι το είχε στο μέσον της πρύμνης και κινιόταν με τη βοήθεια λαγουδέρας.

Τις «γαλιότες» που διέθεταν οι Ψαριανοί στον ρωσοτουρκικό πόλεμο (1768-1774) ήταν μικρότερες από τις προαναφερόμενες, που κατασκεύαζαν από το 1780 και μετά· είχαν μήκος 25 ναυπηγικούς πήχεις στην τροπίδα, 16 κουπιά στην κάθε πλευρά και δύναμη 80 πολεμιστών. Στην επανάσταση δε του 1821-1827 οι Ψαριανοί τις χρησιμοποίησαν πολλές φορές και στις ναυμαχίες με άριστα αποτελέσματα λόγω της ευελιξίας τους της ταχύτητας σε ώρες νηνεμίας , αφού διέθεταν κωπηλάτες για την ώθηση τους.

Έτσι , η ψαριανή αυτή «γαλιότα» έγινε το καύχημα των ψαριανών, αφού απάλειψαν κάθε ατέλεια με τις γνώσεις που είχαν αποκομίσει στις ελληνικές θάλασσες και βελτίωναν την κατασκευή σε τέτοιο βαθμό , που προκαλεί σήμερα το θαυμασμό ναυπηγών και ιστορικών Ελλήνων και ξένων.

Τώρα που εξιστορήσαμε με τον πλέον συνοπτικό τρόπο τη «γαλιότα» , ας παρακολουθήσουμε την πορεία της μετά το τέλος της επανάστασης του 1821 και πως διασώθηκε μέχρι τις μέρες μας.

Είναι γεγονός , ότι εκείνη την εποχή δεν υπήρχαν φωτογραφικές μηχανές· υπήρχαν όμως περίφημοι ζωγράφοι , οι οποίοι αποθανάτισαν πολλά καράβια της εποχής, μεταξύ των οποίων και την ψαριανή «γαλιότα». Μια τέτοια ωραιότατη χαλκογραφία υπάρχει στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη , από την οποία πολλοί κατασκευαστές ομοιωμάτων πλοίων αντέγραψαν το σκαρί και κατασκεύασαν το ομοίωμα , κατόπιν μελέτης υπό κλίμακα.

Η κατασκευή ενός τέτοιου ομοιώματος, όπως για παράδειγμα η ψαριανή «γαλιότα», είναι μια δύσκολη υπόθεση που προϋποθέτει γνώσεις και ακρίβεια στη σχεδίαση, ιδίως όταν πρόκειται για σκαρί που έχει προ πολλού εκλείψει και δεν υπάρχουν ναυπηγικά σχέδια ή έστω απλά σκαριφήματα.

Σε μια τέτοια περίπτωση οι τεχνίτες αυτών των ομοιωμάτων, που στο σύνολο τους είναι ειδικευμένοι σε παρόμοιες κατασκευές και πεπειραμένοι στο πώς ν' ανιχνεύσουν κατασκευαστικά στοιχεία ανατρέχουν , κυρίως , στην μελέτη που βασίζονται σε διάφορες πηγές.

Αλλά πολλές φορές οι τεχνίτες αυτοί συνεργάζονται είτε καθοδηγούνται από επιστήμονες ναυπηγούς, μελετητές ή ιστορικούς ώστε να προσεγγίσουν, όσο είναι δυνατόν περισσότερο την πραγματικότητα.

Το ζωντάνεμα της ψαριανής «γαλιότας» τα τελευταία χρόνια πραγματοποίησαν Έλληνες κατασκευαστές για λογαριασμό ξένων και ελληνικών Μουσείων, μεταξύ των οποίων περίοπτη θέση κατέχουν οι κ.κ Ευάγγελος Καψουλάκης, Χρήστος Σιμωνίδης και Γεώργιος Ράλλης.

Σήμερα η κατασκευή μιας ψαριανής «γαλιότας» κυμαίνεται από 1.500.000 – 2.000.000 δρχ. σε μήκος 80 εκατοστών του μέτρου· υπάρχουν, όμως και κατασκευαστές που μπορούν να προσφέρουν χαμηλότερες τιμές, αλλά η κατασκευή θα έχει πολλές ατέλειες, σε σύγκριση με τα ομοιώματα των προαναφερόμενων κατασκευαστών, οι οποίοι εργάζονται βάσει ναυπηγικών σχεδίων.

Τα τελευταία χρόνια η ψαριανή «γαλιότα» έχει κατακτήσει όλα τα ελληνικά Μουσεία και πρόσφατα ταξίδευε και στο εξωτερικό, στην Αγγλία. Το όμορφο σκαρί της και η απλή αρματωσιά μαζί με τους κωπηλάτες δίνουν ένα προβάδισμα έναντι των άλλων πλοίων εκείνης της εποχής, που είχαν ναυπηγήσει οι Ψαριανοί στο νησί τους. Το σκαρί της «γαλιότας», πράγματι, είναι μια σημαντική επιλογή, που εφαρμόστηκε στην πράξη από τους ναυμάχους του νησιού μας σαν το κυριότερο σκάφος στις επιχειρήσεις τους κατά των Τούρκων.

Απόδειξη της σπουδαιότητας που διαδραμάτισε στα ελληνικά πελάγη η ψαριανή «γαλιότα», είναι η απόφαση ενός εκ των σπουδαιότερων Μουσείων του κόσμου, το National Maritime Museum of Greenwich της Αγγλίας ν' αποκτήσει μια τέτοια «γαλιότα», την οποία ναυπήγησε ο Χρήστος Σιμωνίδης.

Τέλος θα αναφερθώ σ' εκείνους που έχουν μέχρι σήμερα κατασκευάσει «γαλιότες» :

(α) Χρήστος Σιμωνίδης

Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος (Πειραιά).

Πολεμικό Μουσείο Ελλάδος (Αθήνα).

Μουσείο Αιγαίου (Μύκονος).

National Maritime Museum of Greenwich (Αγγλία).

(β) Γεώργιος Ράλλης

Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας

(γ) Ευάγγελος Καψουλάκης

Εκθεσιακό Κέντρο Παράδοσης (Αθήνα).

Επίσης, αναφέρω για ενημέρωση των αναγνωστών, ότι ο Ευάγγελος Καψουλάκης κατασκεύασε το ψαριανό σκαρί «μύστικο», για λογαριασμό του Προέδρου Ελλήνων Εφοπλιστών στο Λονδίνο, Ιωάννου Χατζηπατέρα.

Καίτοι η χαρά μου είναι μεγάλη, γιατί τα ψαριανά πλοία κατακτούν την πρώτη θέση στα Μουσεία μας και σε πολλές ιδιωτικές συλλογές, δεν κρύβω την πίκρα που αισθάνομαι σαν Ψαριανός, αφού κανένα τέτοιο ομοίωμα δεν είναι δυνατό ν' αποκτήσουμε ποτέ, για το Μουσείο του νησιού μας, ώστε η παρουσία του να δίνε ένα παρόν από το μακρινό παρελθόν και την ένδοξη ιστορία στον κατά θάλασσα Αγώνα σε ώρα πολέμου και ειρήνης.